

RICHARD RUSSO

Šance tu je...

Nikdo mužům nerozumí lépe než Russo a nikdo nedokáže výmluvněji vyložit, jak přemýšlejí, trpí a milují.

Kirkus Reviews

HOST

RICHARD RUSSO

Šance tu je...

PŘELOŽIL VRATISLAV KADLEC

RICHARD RUSSO

Šance tu je...

BRNO 2020

Chances Are...

Copyright © 2019 by Richard Russo

Cover photo © Luis Padron

Cover design © Kelly Blair

Translation © Vratislav Kadlec, 2020

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2020
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0502-9 (PDF)

ISBN 978-80-275-0503-6 (ePub)

ISBN 978-80-275-0504-3 (MobiPocket)

Těm, jejichž jména jsou na zdi

*Tam na chvílku jsme vyhráli.
Jó, byli jsme mladý a nevinný.*
Miss Atomic Bomb, The Killers

Prolog

Tři staří kamarádi dorazili na ostrov v obráceném pořadí — první přijel ten, který to měl nejdál. Lincoln, realitní makléř, přicestoval téměř přes celé Státy až z Las Vegas; následoval Teddy, šéfredaktor malého nakladatelství ze Syracuse; a poslední se objevil Mickey, muzikant a zvukař z nedalekého mysu Cod. Všem bylo šestašedesát, navštěvovali tutéž malou humanitně zaměřenou univerzitu v Connecticutu a všichni tři tehdy špajzovali čili makali v kuchyni místního univerzitního sesterstva. Ostatní špajzáci, většinou členové nějakého univerzitního bratrstva, prohlašovali, že si tuhle práci vybrali schválně, protože v klubu Théta je spousta sexy holek, nicméně Lincoln, Teddy i Mickey byli na stipendiu a brigádu si vybrali z ekonomických důvodů s různou mírou naléhavosti. Lincoln vypadal zrovna tak dobře jako člen jakéhokoliv bratrstva, takže z něj okamžitě udělali „fešáka“, což znamenalo, že dostal tuhé bílé sáčko do pasu a obsluhoval dívky ve velké spolkové jídelně. Z Teddyho, který už v posledních dvou ročnících střední školy pracoval v restauraci, se stal pomocník kuchařky, dělal saláty, míchal omáčky a nandával jídla a moučníky. A Mickey? Stačil jim jeden pohled a šoupli ho ke dřezu, kde už čekala hora špinavých kastrolů a lepenková krabice levných drátěnek na nádobí. To bylo v prváku.

Než se dostali do posledního ročníku, vypracoval se Lincoln na vrchního špajzáka a mohl oběma kamarádům nabídnout místo vepředu v jídelně. Teddy už měl kuchyně plné zuby, takže nabídku okamžitě přijal, ale Mickey prohlásil, že pochybuje, jestli se pro něj najde dostatečně velké sako. Vlastně raději dál otročil u dřezu, než aby se musel culit na nóbl dívky vepředu, protože takhle byl alespoň svým způsobem svým vlastním páнем.

Když mířili na ostrov o čtyřiačtyřicet let později, všichni byli vděční za vzdělání, kterého se jim na Minervě dostalo. Byly tu malé třídy a přednášející byli dostupní a ochotní. Na první pohled škola vypadala jako většina jiných univerzit na přelomu šedesátých a sedmdesátých let. Kluci nosili dlouhé vlasy, seprané džíny a psychedelická trička. Na kolejích studenti kouřili trávu a její vůni se snažili překrýt vonnými tyčkami, poslouchali Doors a Buffalo Springfield. Byla to však jenom věc módy. Pro většinu spolužáků byla válka čímsi vzdáleným, co se odehrávalo v jihovýchodní Asii, na Berkeley a v televizi, nikoliv na pobřeží Connecticutu. Úvodníky studentských novin *Minerva Echo* v jednom kuse bědovaly nad tím, že místním studentům se nedostává skutečného aktivismu. „Nekoná se žádný pozdvižení,“ narážel jeden z nich na slova tehdy slavné písně. „Ale proč, to moc jasný není.“

A v areálu univerzity by člověk nenašel méně odbojné místo, než byl spolkový dům klubu Théta. Pár holek tu kouřilo trávu a chodilo bez podprsenky, ale jinak sesterstvo tvořilo dokonalou ochrannou bublinu. Přesto se právě zde, spíš než během přednášek a seminářů, začal zřetelně vyjevovat skutečný svět, takže ho ani devatenáctiletí mladíci jako Lincoln, Teddy a Mickey nemohli ignorovat. Auta, která parkovala za

spolkovým domem, byla nejen hezčí než vozy běžných studentů, ale dokonce hezčí než vozy univerzitních pedagogů. A co se zdálo ještě podivnější — alespoň mladíkům, kteří nepocházeli ze zvlášť bohatých poměrů —, majitelky vozů ze spolkového parkoviště zřejmě neměly pocit, že studium na Minervě je bůhvíjaká výhra, nebo že je snad dokonce obzvláštní klika mít rodiče, kteří si mohou dovolit zdejší závratné školné. V rodinách, z nichž pocházely, byla Minerva jen přirozeným pokračováním prvních osmnácti let života. Co hůř, pro mnohé z nich byla tahle škola až druhou volbou a ony se celý první ročník snažily překonat zklamání z toho, že se nedostaly na Wesleyánskou, Williamsovu nebo na některou z univerzit Břečťanové ligy. Ačkoliv znaly statistiky ohledně prospěchu a věděly, jaké musí mít člověk výsledky u přijímaček, aby se na tak elitní školy probojoval, byly zároveň zvyklé spoléhat i na další faktory — na okolnosti, o kterých není třeba mluvit a které není nutné vyčíslovat, díky nimž se však přesto dveře otevírají jako mávnutím kouzelného proutku. Nakonec byla Minerva vlastně docela dobrá. Alespoň dívky, které byly přijaty do klubu Théta, to tak nejspíš viděly. Jinak přece mohly klidně jít třeba na University of Connecticut.

První prosincový večer roku 1969, když se měla poprvé konat celonárodní odvodová loterie, přesvědčil Lincoln správkyni spolkového domu, aby dovolila špajzákům podávat večeri o půl hodiny dřív, takže se pak mohli sesednout kolem maličké černobílé televize v zadní místnosti, kde obvykle sami večereli. Uvážíme-li, že jejich osudy visely na vlásku, byla nálada překvapivě bujará — alespoň zpočátku. Komise postupně losovala data narození a mezi osmi shromážděnými špajzáky se jako první dočkal Mickey, jeho datum

bylo vytaženo jako deváté z tří set šestašedesáti a ostatní špajzáci hned začali sborově zpívat kanadskou hymnu, což by jim šlo nejspíš lépe, kdyby znali víc než dvě první slova: *O Canada!*. Ze tří kamarádů přišel jako další na řadu Lincoln s vylosovaným číslem 189 — to bylo lepší, ale zdaleka nebyl mimo nebezpečí a těžko si mohl dělat nějaké dlouhodobější plány.

Jak losování pokračovalo a z osudí neúprosně vycházela další a další data narození — 1. dubna, 23. září, 21. září —, nálada v místnosti postupně potemněla. Předtím, když podávali dívkám večeři, byli všichni na jedné lodi, ale teď z nich jejich data narození udělala jednotlivce, lidi s individuálními osudy, a oni jeden po druhém odplouvali zpět do svých pokojů a studentských bytů, aby mohli zavolat rodičům a přítelkyním a probrat s nimi skutečnost, že se jejich život právě změnil, v některých případech k lepšímu, v jiných k horšímu. Jejich známky, výsledky u zkoušek a oblíbenost v kolektivu byly náhle zcela vedlejší. Než konečně zaznělo i datum Teddyho narozenin, v místnosti s ním zůstal už jen Lincoln s Mickeym. Teddy byl vášnivým odpůrcem války a řekl ten den kamarádům, že by radši utekl do Kanady nebo šel do basy, než aby narukoval, takže teoreticky by loterii nemusel přikládat žádný význam. Jenže tak to pochopitelně nebylo. Do Kanady se mu nechtělo a nebyl si jistý, zda by dokázal být tak důsledný a věrný svému přesvědčení, aby se nechal na protest zavřít, pokud by skutečně došlo na nejhorší. Do podobných myšlenek se zcela pohroužil, takže ve chvíli, kdy zbývalo už jen něco přes čtyřicet nevylosovaných dní, došel k názoru, že jeho datum narození už určitě zaznělo a on ho jen nějak prošvihnul, snad zrovna v ten okamžik upravovali anténu. Jenže potom konečně přišlo, třísté dvacáté druhé

z tří set šestašedesáti. Byl mimo nebezpečí. Natáhl se, aby vypnul televizi, a zjistil, že se mu třese ruka.

Mezi své přátele počítali asi půl tuctu thétaček, ale když se konečně vynořili ze spolkového domu do chladné tmy, u zadního vchodu na ně čekala jen Jacy Callowayová, do které byli všichni tři zamilovaní. Jakmile jí Mickey s přihlouplým úsměvem od ucha k uchu přilepeným na tváři oznámil, že nejspíš pofrčí do jihovýchodní Asie, sklouzla z kapoty, na které seděla, zabořila mu tvář do prsou, pevně ho objala a pravitela do košile: „Hajzlové zasraný.“ Lincoln a Teddy měli ten večer daleko větší kliku — a právě po tom, nikoliv po inteligenci či bohatství člověk onoho večera zoufale toužil —, když však viděli dívku svých společných snů v Mickeyho náruči, nemohli si pomoci a šíleně mu záviděli bez ohledu na nepříjemnou skutečnost, že Jacy už byla beztak zasnoubená s docela jiným mladíkem. Jako by štěstí, které se na Mickeyho usmálo v onen kratičký okamžik, znamenalo víc než krátká slámka, kterou si vytáhl hodinu předtím. Hodinu předtím, když zaznělo jeho datum narození, bleskla Lincolnovi i Teddymu hlavou tatáž nepříjemná myšlenka: že před dvěma lety stačil odpovědným osobám jediný pohled na Mickeyho a přidělily mu tu nejdebilnější špajzáckou práci ve spolkovém domě, a že až narukuje, nejspíš si ho opět změří pohledem a pošlou ho rovnou do první linie, kde jeho mohutnou postavu žádný odstřelovač nemine.

Teď a tady se mu ovšem Jacy choulila v náruči a oni nemohli uvěřit, jakou má ten chlap kliku. Tomu se říká mládí.

Lincoln pocházel z Arizony a jeho otec byl menšinovým vlastníkem malého, z větší části vytěženého měděného dolu. Matka se narodila ve Wellesley v Massachusetts jako jediné dítě

do kdysi zámožné rodiny; z rodinného bohatství však mnoho nezbylo, což mladička Trudy zjistila až v posledním ročníku na Minerva College, když její rodiče zemřeli při automobilové nehodě. Jiná dcera by možná měla zlost kvůli tomu, jak málo se zachovalo z rodinného jmění poté, co byly vyrovnány veškeré dluhy, ale ona byla natolik zničená žalem, že nic jiného téměř nevnímala. Tichá, samotářská dívka, která jen obtížně nacházela kamarády, byla náhle na světě úplně sama, zbavena vši lásky a naděje, a bála se, že tragický osud ji může potkat stejně nenadále jako její rodiče. Jak jinak si vysvětlit její rozhodnutí provdat se za Wolfganga Amadea (W. A.) Mosera, malého, despotického muže, který měl sotva jiné přednosti než vlastní nevyvratitelné přesvědčení, že má vždy a za všech okolností pravdu?

Ne že by Trudy byla jediná, kterou obalamutil. Až do svých šestnáctých narozenin Lincoln opravdu věřil, že otec, jehož dominantní osobnost byla v ostrém kontrastu k drobné postavě, prokázal matce sňatkem laskavost. Nebyla zvláště přitažlivá ani nepřitažlivá, a pokud se někde sešlo víc lidí, ztratila se mezi nimi tak dokonale, že si ostatní později nemohli vzpomenout, zda vůbec byla přítomná. Zřídka kdy něco byť jen zlehka namítala proti tomu, co řekl či udělal její manžel, a neprotestovala dokonce ani tehdy, když jí po návratu z líbánek oznámil, že se *samozřejmě* musí zříct své římskokatolické víry a připojit se k fundamentalistické křesťanské sektě, k níž patří on. Jakmile přijala jeho nabídku k sňatku, brala jako hotovou věc, že s ním bude žít uprostřed pouště v městečku Dunbar, kde se nacházel důl Moserových; předpokládala však také, že čas od času pojedou někam na dovolenou, když už ne přímo do Nové Anglie — k níž manžel vyjádřil značnou averzi —, tak třeba do Kalifornie, ovšem

ukázalo se, že manžel nemá v oblíbené pobřeží obecně. Pevně věřil — jak jí vysvětlil —, že „člověk by se měl naučit milovat to, co má“, čímž zjevně myslel Dunbar a sebe sama.

Dunbar i muž, kterého si vzala, připadali Trudy ve všech ohledech zvláštní i cizí, alespoň zpočátku. Město samotné se rozkládalo v rozpálené, prašné rovině a bylo neomluvitelně a nepokrytě segregované, přičemž na jedné straně železnice bydleli bílí a na druhé „Mexikánci“, jak místní říkali dokonce i těm, kteří tu žili legálně už déle než století. Přestože byl Dunbar podle Trudyina názoru naprostý zapadák, měl zjevně vše, co W. A. (čili „dabljú-ej“, pro přátele Dub-Yay) Moser vyžadoval: dům, ve kterém žili, kostel, který navštěvovali, a omšelý klub, kde mohl hrát golf. Doma její muž vládl pevnou rukou a jeho slovo bylo zákon. Trudyini rodiče spolu byli zvyklí diskutovat, takže ji překvapilo, když zjistila, že její vlastní manželství bude fungovat podle zcela odlišného vzoru. Lincoln přišel na svět až několik let po svatbě, bylo tedy možné, že otec s matkou se předtím občas dohadovali o tom, jak co bude — a otec teprve postupně podřizoval Trudy své vůli —, ale Lincolnův dojem byl takový, že jakkoliv mohla být matka překvapena svým novým životem, přijala jej v okamžiku, kdy vkročila do Dunbaru. Co si pamatoval, poprvé si postavila hlavu, když nadešel čas, aby si její syn podal přihlášku na vysokou školu. Dub-Yay chtěl, aby Lincoln šel do Tucsonu na University of Arizona, kam kdysi chodil i on sám, ale Trudy, která se po smrti rodičů odstěhovala do Tucsonu k neprovdané tetě a studium dokončila také tam, byla rozhodnutá, že syn bude studovat na východním pobřeží. A to nikoliv na velké státní univerzitě, ale na nějaké menší, humanitně zaměřené škole, jako je Minerva, ze které sama odešla semestr před závěrečnými zkouškami.

Hádka začala u večeře, když otec svým vysokým, kňouravým hlasem pravil: „Je ti doufám jasné, že aby se stalo něco takového, musel bych být nejdřív mrtvý?“ Jeho výrok měl zjevně ukončit další diskusi, takže Lincolna překvapilo, když v matčině tváři zahlédl nepovědomý výraz, který naznačoval, že manželovu smrtelnost s klidem zvažuje a vůbec se tím nenechala zastrašit. „No, i tak...“ řekla, čímž diskuse skutečně skončila, alespoň prozatím. Pokračovala totiž později v rodičovské ložnici. Přestože se snažili tišit hlas, Lincoln přes tenkou zeď oddělující jeho pokoj slyšel, jak se dál dohadují, a spor pokračoval ještě dlouho poté, co otec, který časně ráno odcházel do dolu, obvykle usínal. Pokračoval dokonce i poté, co Lincolna samotného přemohl spánek.

Druhý den ráno, když otec rozhozený nedostatkem spánku a nezvyklým domácím nesouladem odešel se skelným pohledem do práce, ležel Lincoln v posteli a dumal nad tím. Co to do matky u všech všudy vjelo? Proč se vrhla zrovna do téhle bitvy? Co se týkalo přímo Lincolna, byl by s University of Arizona naprosto spokojený. Studoval tam otec a mířilo tam i několik Lincolnových spolužáků, takže by alespoň někoho znal. Po maličkém Dunbaru by se na Tuscon a život ve velkém městě docela těšil. A kdyby se mu zastesklo po domově, mohl by snadno zaskočit domů na víkend. Pár dalších spolužáků se hlásilo na školy v Kalifornii, ale nevěděl o nikom, kdo by se chystal na východní pobřeží. Měla snad matka pocit, že chce být na druhé straně Států, kde nikoho nezná? Chodit na vysokou s děckama, co mají za sebou nóbl přípravky? A nebylo to nakonec jedno? Poté co Lincoln usnul, dostala matka bezpochyby rozum a nakonec si uvědomila, že pokud jde o podstatné věci, vzdorovat otevřeně otcí v téhle či

v jakékoliv související záležitosti je zcela marné. Teď byl již pořádek jistě obnoven.

Lincoln byl tedy znovu překvapen, když našel matku v kuchyni, jak si zvesela pobrukuje a z událostí předešlého večera zjevně není ani trochu v rozpacích. Byla ještě v županu a v pantoflích, jak u ní bylo po ránu zvykem, ale zároveň byla nebývale rozjařená, jako by se chystala na dlouho očekávanou dovolenou v nějaké exotické destinaci. Bylo to mimorádně zneklidňující.

„Myslím, že táta má pravdu,“ řekl jí Lincoln a nasypal si misku vloček.

Matka si přestala pobrukovat a zadívala se mu do očí. „No to je mi tedy novinka.“

Tím ho zaskočila. Nebylo to přece tak, že by se s otcem hádala v jednom kuse a on se vždycky přiklonil na otcovu stranu. Předešlého večera došlo vlastně k první skutečné hádce, na kterou si vzpomínal. „Proč utrácet tolik peněz?“ pokračoval a snažil se, aby to znělo racionálně a nezaujatě. Přilil si do misky mléko a ze zásuvky vytáhl lžici. Měl v úmyslu najíst se vestoje, opřený o linku, jako obvykle.

„Sedni si,“ vyzvala ho matka. „Některým věcem nerozumíš a je nejvyšší čas, abys je pochopil.“

Potom vytáhla schůdky zasunuté mezi linkou a ledničkou a vylezla na ně. Chtěla něco, co bylo v nejvyšší polici kredence úplně vzadu. Lincoln ji užasle a ano, i maličko vystrašeně sledoval. Schovávala snad tam nahoře něco, co otec neměl najít? Co? Nějakou účetní knihu nebo snad fotoalbum, něco tajného, co teď vrhne světlo na věci, kterým Lincoln údajně nerozumí? Ale nebylo to tak. Vyndala láhev whisky. Podala ji Lincolnovi a teprve potom slezla.

„Mami?“ hlesl, protože bylo sedm ráno — a to jako vážně? Kdo je ta cizí ženská? Co udělala s matkou?

„*Sedni si,*“ zopakovala a Lincoln ji tentokrát rád poslechl, protože se mu podlamovala kolena. Díval se, jak si matka leje lok jantarové tekutiny do kafe. Potom si sedla naproti němu a postavila láhev na stůl, jako by naznačovala, že s ní ještě neskončila. Napůl očekával, že nabídne i jemu. Místo toho tam ale prostě jen seděla a zírala na něj, dokud se kdovíproč nezačal cítit provinile a nesklopil zrak do misky vloček, které začínaly být dost rozmáčené.

Jádro sdělení bylo zhruba následující. Existovala určitá fakta týkající se jejich životů, o kterých zřejmě nebyl Lincoln dostatečně informován, počínaje dolem. Jistě, věděl, že důl už je z větší části vytěžený a že během několika posledních let spadly ceny mědi. Každým rokem bylo víc a víc dělníků bez práce a ti zbývající opět vyhrožovali, že založí odbory, jako by v Arizoně někdy někdo něco podobného udělal. Nakonec se důl bude muset zavřít a život horníků se pořádně otřepe v základech. Nic z toho nebyla novinka. Ne, novinka spočívala v tom, že by se to mohlo zásadně dotknout i života Lincolnovy rodiny. Vlastně se ho to už dotklo. Většinu „nadstandardních“ výdajů — za věci, které řada jejich sousedů neměla, jako třeba zabudovaný bazén, správce, členství v golfovém klubu, co dva roky nové auto — si mohli dovolit jen díky ní, vysvětlovala matka, díky penězům, které do manželství přinesla ona.

„Ale já myslím...“ začal Lincoln.

„To je mi jasné,“ přerušila ho. „Ale musíš se zkrátka naučit myslet jinak. A začneš s tím hned teď.“

Předešlého večera chtěl otec jako obvykle rozhodnout za ostatní. Prohlásil, že nebude synovi platit vzdělání v části

země, kterou opovrhuje pro její snobství a elitářství; ještě by se mu odtamtud vrátil jako nějaký zatracený demokrat, nebo nedejbože jako jeden z těch dlouhovýchlasých demonstrantů proti válce ve Vietnamu, kteří jsou večer co večer v televizi. Soukromé humanitní vzdělání na východním pobřeží by stálo nejméně pětkrát tolik co „naprosto vyhovující“ vzdělání přímo tady v Arizoně. Na to matka odpověděla, že se otec plete — jen si představte, že mu řekla něco takového! —, protože ve skutečnosti by to stálo *desetkrát* tolik. Už na Minerva College volala, a tudíž ví, o čem mluví. Tedy ne že by vůbec šlo o to, kolik bude stát školné, protože ona ho hodlá zaplatit sama. Kromě toho, pokračovala — představte si to, *pokračovala!* —, doufá, že jejich syn se demonstrací proti té hloupé a nemravné válce skutečně zúčastní, a konečně pokud by se Lincoln rozhodl volit demokraty, rozhodně by nebyl v téhle rodině jediný. Aby bylo jasno.

Přestože Lincoln matku miloval, zdráhal se nový výklad ekonomické situace přijmout coby skutečnost — především proto, že by to otce stavělo do značně nelichotivého světla. Pokud si veškerý „nadstandard“ tak dlouho užívali jen díky matce, nikoliv díky otci, tak proč otec ponechával Lincolnu ve víře, že zdrojem jejich relativního přepychu je W. A. Moser sám? Navíc tenhle nový mateřský narativ moc neladil s tím, co mu rodiče od malička vyprávěli — že kdysi dávno pradávno byla matčina rodina vskutku bohatá, leč smrt matčiniých rodičů odhalila chatrný domek z karet: špatné investice zamaskované lehkomyšlnými půjčkami a klesající aktiva prošťustrovaná v nekonečných spekulacích. Že i když se peníze rozutekly, prarodiče si dál žili na vysoké noze, léto trávili na mysu Cod, v zimě jezdili na drahé dovolené do Karibiku, a kdykoliv se jim zachtělo, zaletěli si na skok do Evropy.

Vymetali večírky a nezřízeně pili, i ten večer, kdy se stala nehoda, nejspíš popíjeli. Byli jako... ano, nepopírejme to... jako *Kennedyové*. V intencích otcova myšlení to byl příběh s poučením o pošetilých lidech libujících si v dekadenci, kteří pocházeli z namyšleného, snobského koutu země, o lidech, kteří nevěděli, co je to tvrdá práce, a které konečně stihl opožděný, ale zasloužený trest. Otec nešel tak daleko, aby otevřeně prohlášoval, že zachránil Lincolnovu matku před zhýralým životem, ale závěr si každý mohl vyvodit sám. Trvá snad teď matka na tom, že tenhle nezpochybnitelný rodinný narativ byl pouhá lež?

Ne tak docela, připustila matka, ale také to nebyla úplná pravda. Ano, její rodiče byli lehkomyšní, a když se finanční prach usadil, ukázalo se, že rodinné jmění je fuč, ale před věřiteli se bůhvíjak podařilo zachránit domek v Chilmarku, na ostrově Martha's Vineyard. Převedli ho do svěreneckého fondu, ve kterém byl až do jejich jednadvacátých narozenin. Proč o tom baráku Lincoln nikdy neslyšel? Protože když se o jeho existenci krátce po svatbě doslechl otec, chtěl ho prodat — čistě na truc, tvrdila matka, aby ji ještě víc odstříhl od její minulosti, a bezpečněji ji tak připoutal k sobě. Poprvé za dobu jejich manželství se tehdy vzepřela jeho požadavku a její neústupnost v téhle záležitosti W. A. Mosera překvapila a zneklidnila natolik, že odmítl — opět na truc — ten zatracený barák někdy v budoucnu navštívit. Kvůli jeho zatvzelenosti tedy dům rok co rok během letní sezony pronajímají, a protože ostrov je čím dál tím módnější destinací, nájmy rok od roku rostou; peníze plynou na spořicí účet, odkud je čas od času vyberou, aby si mohli dovolit zmíněný nadstandard. To, co zbylo, prý matka hodlá použít na Lincolnovo vzdělání.

Ach, Chilmark. Když byla malá, vyprávěla mu s pohledem zastřeným vzpomínkami, nebylo na světě místa, které by měla raději. Přijížděli na ostrov koncem května na Den obětí války a do Wellesley se nevrátili dřív než začátkem září, na Svátek práce. Ona s matkou pobývaly v domku i přes týden a otec se k nim připojoval o víkendech, kdy se tu také konaly večírky — ano, Lincoln, lidé *pili* a *smáli se* a *bavili se* —, hosté se shromažďovali na nevelké terase, odkud bylo vidět až daleko na Atlantský oceán. Rodinní přátelé ji zahrnovali pozorností a jí vůbec nevadilo, že kolem není moc dalších dětí, protože matka se jí ty tři dlouhé měsíce plně věnovala. Celé dlouhé léto chodili bosí, život byl plný slaného vzduchu, prostěradel vonících čistotou a racků kroužících nad hlavou. Všude po podlaze byl písek a nikomu to nevadilo. Za celé léto nebyli v kostele a nikdo ani nenaznačil, že by to mohl být hřích, protože nebyl. Bylo to *léto*.

Matka doufala, že Lincoln bude jednou na Chilmark vzpomínat stejně, a aby to tak bylo, učinila nezbytná opatření, takže domek případně zdědí on, a nikoliv jeho otec. Teď jen chtěla, aby jí slíbil, že nemovitost neprodá, leda v krajní nouzi, a kdyby ho už z nějakého závažného důvodu prodat musel, nebude se o výnos dělit s otcem, protože ten by peníze hned daroval církvi. Že se zřekla jediné pravé víry, to je jedna věc, prohlásila matka, ale nemá v úmyslu dovolit Dub-Yayovi, aby v jednom kuse dotoval tu zatracenou partičku zařikávačů hadů — rozhodně ne z *jejích* peněz.

Než se matce podařilo sdělit všechny ty zbrusu nové informace synovi, zabralo to většinu dopoledne a několik kafi říznutých whisky. Lincoln na ni zíral s otevřenou pusou a pomalu klesal na mysli. Realita, v níž se dosud pohyboval, byla násilím proměněna. Když matka konečně domluvila, zvedla

se, zavravorala, řekla „Ty brďo!“ a chytila se stolu, potom dopravila misku od vloček i hrnek od kafe do dřezu a oznámila, že si nejspíš půjde na chvílku schrupnout. Ještě chrupala, když otec večer přišel z dolu, a poté co ji vzbudil a vyzvídál, co bude k večeři, řekla mu, aby si uvařil sám. Lincoln schoval láhev whisky zpátky do kredence, ale otec podle všeho intuitivně vytušil, co se v jeho nepřítomnosti přihodilo. Vrátil se do kuchyně, změřil si syna pohledem, ztěžka vzdychl a zeptal se: „Jdeme do mexické?“ V Dunbaru byly jen čtyři restaurace a tři z nich byly mexické. Ve své oblíbené pojedli za naprostého mlčení *chiles relleños* a otec promluvil jen jednou, když řekl: „Matka je dobrá žena.“ Jako by chtěl tuhle skutečnost zanést do protokolu.

Věci se postupně vrátily do obvyklých kolejí, nebo alespoň do těch, které byly obvyklé u Moserových. Lincolnova matka sice na chvíli našla vlastní hlas, ale brzy už byla opět tichá a pokorná, za což byl Lincoln vděčný. Někteří jeho kamarádi přece jen žili v domácnostech, kde vládl svár. Konec konců měl nejspíš veškeré důvody považovat se za šťastlivce. Jednak právě přišel k majetku. A jednak i přesto, že to rodiče asi finančně dost zatíží, čeká ho napřesrok podle všeho studium na elitní humanitně zaměřené univerzitě na východním pobřeží, což se dosud v Dunbaru nikomu nepoštěstilo. Mohl to brát jako dobrodružství. Jenže nové skutečnosti týkající se jejich existence, které si vyslechl od matky, jím hluboce otrásl. Pevná půda se mu pod nohama změnila v písek a jeho rodiče, které dosud znal tak dobře jako nikoho jiného, se proměnili v cizince. Pevnou půdu pod nohama snad časem opět získá, ale nikdy už jí nebude tak docela věřit.